

Številka: Up-630/19

Datum: 11. 7. 2019

SKLEP

Senat Ustavnega sodišča je v postopku za preizkus ustavne pritožbe, ki jo je vložil A. B., C., ki ga zastopa Alen Stanojevič, odvetnik v Lenartu, na seji 11. julija 2019

sklenil:

Ustavna pritožba zoper sklep Vrhovnega sodišča št. II Ips 51/2019 z dne 25. 4. 2019 se ne sprejme.

OBRAZLOŽITEV

1. Vrhovno sodišče je ob odločanju o reviziji socialnovarstvenega zavoda razveljavilo sklepa nižjih sodišč, s katerima je bil odrejen sprejem pritožnika (v nepravdnem postopku nasprotnega udeleženca) v prezaseden varovani oddelek tega zavoda. Sodišču prve stopnje je naložilo, naj v ponovljenem postopku odločitev o izbiri ukrepa po Zakonu o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08 – v nadaljevanju ZDZdr) in določitvi konkretne ustanove pretehta v luči vseh kolidirajočih ustavnih vrednot. Hkrati je določilo začasen način izvršitve, in sicer tako, da se pritožnik (sicer brez privolitve, a s podlago, ki jo nudi obravnavani postopek) namesti tja, kjer je bil pred tem (tj. v oddelek pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice). V obrazložitvi te odločitve je poudarilo, da pravnomočne presoje o tem, da pritožnik izpolnjuje pogoje za neprostovoljno pridržanje pod posebnim nadzorom (prvi odstavek 39. člena ZDZdr), v revizijskem postopku ni izpodbijal nihče. V takem položaju bi bilo materialnopravno napačno ter z vidika varstva ustavno zavarovanih dobrin iz prve alineje prvega odstavka 39. člena ZDZdr (svojega življenja in življenja drugih) ogrožajoče, če bi bil ob razveljavitvi sklepov nižjih sodišč pritožnik izpuščen na prostost. Ob upoštevanju ustavno vzdržne in hkrati ustavno nujne razlage določb ZDZdr je Vrhovno sodišče presodilo, da mora, če ima procesno pooblastilo, da z zavrnitvijo revizije ohrani prisilno pridržanje pritožnika v neustreznih razmerah, imeti pooblastilo tudi za to, da ohrani v veljavi zgolj tisto prvino odločitve, ki se nanaša na utemeljen odvzem prostosti, in odredi njegovo začasno namestitev drugje, v razmerah, ki v večji meri varujejo človekovo dostojanstvo in varnost drugih.

2. Pritožnik zatrjuje kršitve pravic iz 14., 22. in 51. člena Ustave. Poudarja, da je odločitev Vrhovnega sodišča nezakonita in protiustavna. Vrhovno sodišče naj bi namreč samo

ugotovilo, da je akutno zdravljenje zaključeno, zato nadaljnja bolnišnična oskrba ni potrebna, nato pa sprejelo odločitev, da se pritožnik sprejme v psihiatrično bolnišnico v oddelek pod posebnim nadzorom. S tako odločitvijo naj bi zavestno ravnalo nezakonito, s tem pa pritožniku kršilo pravico do enakosti pred zakonom in pravico do zdravstvenega varstva. Prezasedenost socialno varstvenih zavodov po mnenju pritožnika ne more biti razlog za sprejemanje odločitev, ki nasprotujejo pozitivnim predpisom in očitno odstopajo od odločitev v istovrstnih primerih. Pritožnik zato meni, da ni bil deležen enake obravnave pred zakonom. Vrhovno sodišče naj bi s samovoljno in nezakonito odločitvijo poseglo tudi v njegovo pravico do zdravstvenega varstva (prvi odstavek 51. člena Ustave). Glede na to pritožnik predlaga "odpravo" izpodbijanega sklepa.

3. Ustavno sodišče je z odločbo št. U-I-477/18, Up-93/18 z dne 23. 5. 2019 (Uradni list RS, št. 44/19) ugotovilo, da je ZDZdr v delu glede sprejema in namestitve oseb v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda brez privolitve v neskladju s prvim in drugim odstavkom 19. člena Ustave ter prvim odstavkom 21. člena Ustave. V okviru presoje skladnosti zakonske ureditve z vidika jamstev iz prvega odstavka 19. člena Ustave je poudarilo, da ustavna zahteva, da mora o dopustnosti ukrepa odločati sodišče, izgubi svoj smisel, če se v zakonu izključi, da sodišče presodi o dopustnosti odreditve ukrepa v vsakem posamičnem primeru, izhajajoč pri tem iz zahtev načela sorazmernosti. Ugotovilo je, da presojana zakonska ureditev sodišču omogoča, da pretehta le nujnost ukrepa z vidika zagotavljanja tistega dela varstvenega cilja, ki naj se doseže z izločitvijo obravnavane osebe iz okolja zunaj varovanega oddelka socialno varstvenega zavoda. Izključuje pa možnost, da bi sodišče pred določitvijo konkretne ustanove, ki bo ukrep izvršila, presodilo ustreznost te ustanove z vidika skrbi za zagotavljanje varnosti v okolju varovanega oddelka ter z vidika uresničevanja terapevtskega cilja ukrepa v izvršitveni fazi. Ureditev, ki te presoje sodišča ob odreditvi ukrepa ne omogoča oziroma jo celo preprečuje, je zato v neskladju s pravico iz prvega odstavka 19. člena Ustave.

4. Izpodbijana odločitev Vrhovnega sodišča, s katero je odrejena začasna namestitve pritožnika nazaj k predlagatelju postopka zaradi neustreznih razmer v varovanem oddelku socialno varstvenega zavoda, v katerega naj bi bil pritožnik sprejet, je utemeljena z upoštevanjem ustavnega pomena izvršitvene faze ukrepa prisilne namestitve v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda in s tehtanjem nasprotujočih si ustavnih vrednot v okoliščinah obravnavanega primera. Presoja Vrhovnega sodišča zato ni v neskladju z razlogi odločbe Ustavnega sodišča št. U-I-477/18, Up-93/18, ki ugotavlja neskladje ZDZdr z Ustavo; zlasti tudi ne s stališčem, da morajo sodišča ob izreku ukrepa sprejema osebe v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda vselej upoštevati načelo sorazmernosti ter v luči vseh nasprotujočih si ustavnih vrednot pretehtati, ali so z ukrepom, ki ga odrejajo, najustreznejše zavarovane človekove pravice in temeljne svoboščine obravnavanih oseb.

5. Izpodbijana odločitev Vrhovnega sodišča torej ni v neskladju z nosilnimi stališči Ustavnega sodišča v odločbi št. U-I-477/18, Up-93/18, zaradi katerih je Ustavno sodišče ugotovilo neskladje ZDZdr z Ustavo. Očitek, da izpodbijana odločitev nasprotuje ZDZdr, zato očitno ne more imeti odločilnega pomena. Ker glede na obrazloženo niso izpolnjeni

pogoji iz drugega odstavka 55.b člena Zakona o Ustavnem sodišču (Uradni list RS, št. 64/07 – uradno prečiščeno besedilo in 109/12 – v nadaljevanju ZUstS), senat Ustavnega sodišča ustavne pritožbe ni sprejel v obravnavo.

6. Senat Ustavnega sodišča je sprejel ta sklep na podlagi drugega odstavka 55.b člena ZUstS ter prve alineje drugega odstavka 46. člena Poslovnika Ustavnega sodišča (Uradni list RS, št. 86/07, 54/10, 56/11 in 70/17) v sestavi: namestnica predsednika senata dr. Dunja Jadek Pensa ter člana dr. Rajko Knez in DDr. Klemen Jaklič. Sklep je sprejel soglasno.

dr. Dunja Jadek Pensa
Namestnica predsednika senata